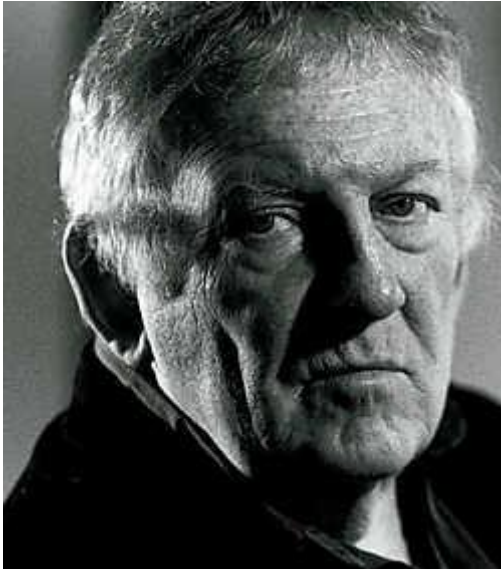

zaterdag 22 maart 2008

Ode aan het leven van de volmaakten

BEDENKINGEN BIJ DE EUTHANASIE VAN HUGO CLAUS

De euthanasie van Hugo Claus veroorzaakt controverse. Marc Cels

© Marc Cels

Aansluitend bij dit artikel

- [Niemand euthanasie opdringen](#)
- [Respect voor keuze ongeneeslijk zieken](#)
- [Moet euthanasie Hugo Claus navolging krijgen?](#)

Broeder Rene Stockman heeft ernstige bedenkingen bij de manier waarop Hugo Claus uit het leven is gestapt en vooral bij 'verheerlijking' ervan in de media. Etienne Vermeersch en Wim Distelmans reageren.

Het werd donderdag in de media ruim uitgesmeerd: Hugo Claus was overleden, en wel op het moment dat hij zelf had bepaald. Hij had dus euthanasie laten toepassen, wellicht volgens de procedure zoals de wet het in België mogelijk maakt.

Dat men via interviews en getuigenissen probeert terug te kijken naar de unieke schrijversloopbaan van deze bekende Belg is terecht. Claus heeft zijn sporen verdiend, los van het feit dat we het al dan niet met de inhoud van zijn geschriften en zijn levensfilosofie eens hoeven te zijn. Jawel, er is ruimte voor verscheidenheid, ook in de wereld van de literatuur.

Maar de wijze waarop wordt omgegaan met de euthanasie die Claus toepaste, de wijze waarop sommigen deze daad niet alleen proberen goed te praten, maar zelfs als summum van edelmoedigheid de hemel inprijzen, stoot tegen de borst. Zelfs de man die op die dag nog premier was van de federale regering doet uitspraken die ons de wenkbrauwen doen fronsen.

Kan hij als eerste minister van alle Belgen, dus ook van mij, een dergelijke tendentieuze stelling innemen? Persoonlijk kan en mag hij dat, maar mag hij dit ook als ambtsdrager die alle Belgen, en dus alle gezindheden moet vertegenwoordigen en vooral respecteren?

'Het was tijd dat het uit was' titelde *De Standaard* het artikel, refererend aan de woorden die Claus zelf zou gezegd hebben, maar dan op zijn West-Vlaams. Zijn dementerend proces was, dixit premier Verhofstadt, 'een onontkoombare en ondraaglijke kwelling geworden'. Hij kon zijn woorden niet meer omvormen tot heldere frasen. Dat was dus zijn reden om euthanasie te vragen en te verkrijgen.

Ik ken veel mensen die hun woorden niet meer vinden, die hun woorden zelfs nooit hebben gevonden, laat staan deze tot heldere frasen kunnen of konden omvormen. Is het leven van die mensen dan waardeloos geworden? Hebben zij het recht of, na de ophemeling van Claus, misschien zelfs de plicht om euthanasie te vragen, om de maatschappij toch niet meer tot last te zijn, om hun familie te bevrijden van een zorg die wel eens lang zou kunnen duren?

Heeft Hugo Claus nagedacht toen hij deze stap zette welke boodschap hij zou geven aan deze mensen, aan hun naasten, aan hun verzorgers, aan de ruimere samenleving? Hij heeft het vanuit zijn mensbeeld wellicht als een individueel recht beschouwd dit te kunnen doen, maar dan heeft hij toch de sociale impact van zijn daad onderschat. Vanuit zijn levensvisie waren lijden en aftakeling wellicht in oppositie met een waardevol leven, maar ook hier heeft hij toch een belangrijke realiteit van het leven ontkend: dat waardevol leven niet alleen afhangt van capaciteiten die men al dan niet kan ontwikkelen en dat men als medemens juist wordt uitgenodigd anderen te helpen als ze in hun capaciteiten falen, waarin nieuwe facetten van medemenselijkheid kunnen opbloeien. Het was uiteraard zijn visie en daar willen we in een maatschappij waar ruimte is voor verscheidenheid respect voor opbrengen, ook al strookt het niet met ons mensbeeld en onze levensvisie.

Maar dat vooraanstaanden, en de media in het algemeen, de daad en de omstandigheden waarin deze daad werd gesteld als edelmoedig aanprijzen, doet veel vragen rijzen. Dit is meer dan tendentiek. Hier pretendeert een bepaalde groep in de samenleving, met een bepaalde levensfilosofie, de norm voor de gehele samenleving te bezitten en ze heeft de arrogantie die op te dringen aan eenieder. Zij die er een andere gedachte op nahouden, zullen het na al die verklaringen behoorlijk moeilijk hebben nog openlijk te durven spreken, en indien ze het toch aandurven en voor hun mening uitkomen dan weten ze dat ze als achterhaald, eng, dom, kwezelachtig zullen worden afgedaan.

Het duidt ook hoever een samenleving, zonder het eigenlijk te beseffen, wordt meegesleurd met visies die normbepalend worden, indien ze maar genoeg herhaald worden en als evidenties in de media worden voorgesteld. Onder de mom van vrijheid van mening worden we gedwongen een opgedrongen mening in vrijheid over te nemen. De ethiek moet een consensus worden, van hogerop geprogrammeerd. Die ethiek moeten we volgen, aanhangen, dan pas voldoen we nog aan de maatschappelijke norm en zijn we weer mee.

Voor hen die met lijden en aftakeling te maken hebben, in eigen leven of in de familiekring, of voor hen die via de werksituatie dagelijks met lijden en aftakeling moeten omgaan, is het de zoveelste kaakslag. Kijk naar Claus: die heeft de moed gehad er een eind aan te maken, zijn familie niet meer tot last te zijn, de ziekteverzekering niet op te zadelen met medische en verzorgingskosten, hij heeft ruimte aan anderen gegeven. Mensen met een aangeboren handicap, mensen met een chronische ziekte, dementerenden: neem je lot in eigen hand of laat

je helpen door anderen en wees edelmoedig. Doe het vooral 'sereen, waardig en moedig, en neem de regie van uw leven in eigen handen', zoals Piet Piryns, de toekomstige biograaf van Claus, het in het artikel nog maar eens verwoordt. Ode aan het leven van de volmaakten, van de succesvollen, die hun woorden tot heldere frasen kunnen kneden. In de *brave new world* is alleen nog plaats voor hen. Misschien is het dat juist waar we het meeste verdriet moeten voor hebben.

René Stockman is generale overste van de Broeders van Liefde